

НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧА ЕКСПЕДИЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ «СТОРІНКИ ІСТОРІЇ КІРОВОГРАДЩИНИ: ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ»

6-7 червня 2012 р. Національна спілка краєзнавців України, продовжуючи традицію щорічних науково-краєзнавчих експедицій, спільно з Кіровоградською обласною організацією НСКУ, яку очолює відомий дослідник краю, заступник начальника Управління культури Кіровоградської ОДА Олег Бабенко, здійснила наукову розвідку на Кіровоградщину. Метою подорожі було ознайомлення з історико-культурною спадщиною краю, з'ясування стану збереження пам'яток, зустрічі з науковцями, музейниками, краєзнавцями щодо розвитку краєзнавчого руху на Кіровоградщині.

До складу делегації Спілки входили Р.В.Маньковська – заступник голови НСКУ, с.н.с. Інституту історії України НАН України, О.П.Гончаров – голова Київської міської організації НСКУ, доцент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Г.П.Савченко – голова Київської обласної організації НСКУ, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, А.В. Блануца – член НСКУ, с.н.с. Інституту історії України НАН України, Л.В. Ясновська – відповідальний секретар Чернігівської обласної організації НСКУ, доцент Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Програма експедиції включала участь представників Спілки в Міжнародній науковій конференції «Синьоводська битва 1362 р. в контексті середньовічної історії Східної Європи», відвідання Археологічного музею Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка, Державного заповідника-музею І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) - «Хутір Надія», ознайомлення з видатною пам'яткою XVIII ст. – фортецею Святої Єлизавети, огляд археологічних розкопів у с. Торговиця Новоархангельського району, зустріч з краєзнавчим активом Кіровоградського обласного краєзнавчого музею та м. Новоархангельська в краєзнавчому музеї міста.

На Міжнародній науковій конференції, що була присвячена 650-річчю битви на Синіх Водах і у відповідності до доручення Секретаріату Кабінету Міністрів України від 30 січня 2012 р. відзначалась на державному рівні, Р.В.Маньковська зачи-

тала вітання голови НСКУ до учасників зібрання, в якому підкреслювалось значення спільних досліджень вчених і краєзнавців у пошуках відповідей на дискусійні питання історії. З доповідями про проблеми середньовічної доби виступили учасники делегації А.В.Блануца та Л.В. Ясновська. Проректор з науково-педагогічної роботи Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка І.А.Козир представила краєзнавцям Археологічний музей університету, де зберігаються знахідки багаторічних археологічних експедицій викладачів та студентів закладу. Музейні колекції свідчать про створену потужну археологічну школу на Кіровоградщині, центром якої виступає університет.

Учасники експедиції відвідали відомий культурно-мистецький осередок області «Хутір Надія». Колектив заповідника опікується збереженням пам'яті про родину Тобілевичів, розбудовуючи експозицію музею, що розмістився в хаті 1871 р., а також паркову зону в 9 га зі ставом. Але подальший розвиток заповідника потребує фінансових вкладень. Нагальною проблемою закладу є зміцнення науково-методичної роботи, збільшення штату наукових працівників, проведення реекспозиції музею із використанням сучасних підходів у музейництві, реставрація кімнат матеріалами, що відвідали б епосі XIX - поч. XX ст.

Краєзнавці ознайомились із самотутнім музейним закладом, який присвячений історії хореографічного мистецтва Кіровоградщини. Таке мистецьке поєднання на «Хуторі Надія» з 1990 р. стало початком з 1990 р. щорічного всеукраїнського свята театрального мистецтва «Вересневі самоцвіти».

За програмою експедиції делегація побувала на території пам'ятки історії, культури, архітектури і фортифікаційного мистецтва 1754 р. – фортеці Святої Єлизавети, оглянула її bastiони і рavelіни. Олег Бабенко підкреслив, що зберегли пам'ятку завдяки зусиллям громадського діяча Петра Тронька, який в 1980-х рр. зніціював створення на території фортеці Військово-меморіального комплексу в пам'ять загиблим у війнах. Унікальність фортеці в збереженні зем-



ляного валу у формі замкнутого багатокутника, проте післявоєнні зелені насадження перешкоджають огляду пам'ятки.

В Новоархангельську учасники експедиції зустрілись з краєзнавцями області, обговорили питання охорони культурної спадщини, концептуальні засади реекспозиції Кіровоградського обласного краєзнавчого музею, перспективи туристичних рекреаційних зон області, оглянули місцевий краєзнавчий музей, створений в 2005 р. колишнім вчителем математики Ю.Б.Садовенком.

Серед музейних експонатів – предмети Трипільської культури, обрядово-сакральні матеріали та залишки металургійного виробництва скіфської доби, знахідки Черняхівської культури, наконечники та фрагменти шаблі з с. Торговиці, етнографічна колекція тощо. В музейній експозиції дотримані всі основні вимоги до експонування пам'яток історії та культури.

Учасники експедиції здійснили виїзд в с. Торговиця на археологічні розкопки біля р. Синюхи. Розповідь керівника археологічної експедиції І.А. Козир та коментарі фахівців, зокрема члена-кореспондента НАН України О.П.Моці, висвітлили історію археологічних досліджень місцевості, на підставі яких реконструюються історичні події XIV ст. Унікальні археологічні знахідки збагатили джерельну базу дослідження дискусійних питань в історії України.

Кіровоградщина є важливою складовою краєзнавчого руху України. Природа та історія визначають особливості розвитку краєзнавства краю, багата історико-культурна спадщина Кіровоградщини потребує широкої популяризації, необхідно залучати молодь до вивчення історії краю, краєзнавчих досліджень.

Руслана Маньковська

Олександр Тригуб (м. Миколаїв)

НОВИЙ МУЗЕЙНИЙ КОМПЛЕКС У МИКОЛАЄВІ

День 15 червня 2012 року для Миколаївського обласного осередку Національної спілки краєзнавців України виявився особливим. З неофіційним візитом до Миколаєва завітав Голова НСКУ, член-кореспондент НАНУ, заступник директора Інституту історії України НАНУ Олександр Реєнт. Ознайомившись із поточною роботою Миколаївської організації, невелика делегація у складі Олександра Реєнта, Голови Миколаївського осередку НСКУ професора Олександра Тригуба та професора Сергія Проня відгукнулася на запрошення директора Миколаївського краєзнавчого музею Володимира Михайлова відвідати новостворений, але ще офіційно не відкритий краєзнавчий музейний комплекс «Старофлотські казарми», який, на думку багатьох фахівців музейної справи, претендує після завершення всіх робіт на звання кращого краєзнавчого музею України.

Створення нового музейного комплексу – неабияка подія в культурному житті Миколаєва та Миколаївщини. Це пов'язано з тим, що багатий на культурно-історичну спадщину край не мав приміщення для розміщення своєї багатющої колекції, оскільки більше 70 років музей розташовувався на 140 квадратних метрах колишнього житлового будинку римо-католицького костюлу, маючи у

своїх запасниках майже 300 тисяч експонатів, які поповнюються щороку новими знахідками.

Загальна площа музейного комплексу, як зазначив директор Миколаївського краєзнавчого музею Володимир Михайлов, близько 4 тисяч квадратних метрів, з яких більше 1200 кв.м. передано під розміщення експозиції. В перспективі на території внутрішнього дворика буде створено етнографічний музей під відкритим небом, фонтани, кафе тощо, щоб будь-яка сім'я бачила в музеї не просто експозицію, а історико-культурний центр для комфортного сімейного відпочинку.

У коридорі розміщено фотоісторію створення музею. Голова Національної спілки краєзнавців О. Реєнт був здивований і вражений, з якими темпами (менше року) полишені будівлі, що до кінця 90-х років XX ст. належали ВМФ РФ, перетворюються на затишний музей європейського масштабу. Багато пояснила відповідь директора про кошторис першої черги об'єкту – 38 млн. грн.

Відкривається музейна експозиція залом природи Миколаївщини. Директор музею Володимир Михайлов зауважив, що в залі є переважно речі, які ніколи не виставлялися в експозиції музею: величезна колекція опудал – ведмеді, олені, тигри, велика кількість птахів тощо.